

b. *câmpuri abstracte* care cuprind nume de afecte.

Ultimul capitol privește o valorificare mai eficientă a definițiilor lexicografice după modele de interpretare a sensului. O altă direcție (care anticipează semantica contrastivă) privește comparația aceluiași câmp cu cel corespunzător din alte limbi. Astfel, se analizează câmpul numelor de rudenie în diverse limbi și câmpul numelor de culori în română, franceză și engleză. În același ultim capitol, autoarea se ocupă de analiza manualelor școlare asupra cărora operează o serie de corecturi importante și oferă sugestii pertinente pentru învățarea lexicală.

Lucrarea doamnei profesor Angela Bidu Vranceanu se constituie într-o lectură complexă, o carte care se citește cu creionul în mână și care se adresează unui public larg alcătuit în mare parte din filologi (incluzând aici studenți, masteranzi, doctoranzi, profesori din învățământul preuniversitar și universitar) și tuturor celor care ar trebui să scrie și să vorbească corect românește.

Cenac Oana Magdalena, Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați

* * *

✧ **DICTIONARIUM VALACHICO-LATINUM. Primul dicționar al limbii române.** Studiu introductiv, ediție, indici și glosar de Gh. Chivu, București, Editura Academiei Române, 2008. 391 p.

Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti” din București a editat, în cadrul unui proiect de publicare a monumentelor scrisului vechi românesc, un volum consacrat primului dicționar original cu baza română, intitulat *Dictionarium valachico-latinum*, care se alătură ediției primei gramatici a limbii române, scrisă în latină, *Institutiones linguae valachichae*, tipărită prin grija aceleiași instituții la Editura Academiei Române.

Numit de-a lungul timpului, de la descoperirea lui de către B.P.Hasdeu, în 1871, în biblioteca de la Pesta, *Anonymus Lugoshiensis*, apoi *Anonymus Caransebesiensis*, și mai aproape de zilele noastre, *Anonymus Banatensis*, manuscrisul dicționarului a fost în atenția unor importanți filologi din sec. al XX-lea, Grigore Crețu, Nicolae Drăganu, Francisc Király, preocupați de paternitatea scrierii, datarea și localizarea manuscrisului.

Actuala ediție științifică a manuscrisului aflat la Biblioteca Universității „Eötvös Loránd” din Budapesta, a fost realizată, după o muncă de cercetare de aproape două decenii, de profesorul Gh. Chivu de la Universitatea din București. Prezența unor nume de primă mărime în filologia și lingvistica din România, Lucia Wald, Cristina Halichias și Alexandru Mareș, în calitate de referenți oficiali, garantează calitatea deosebită a ediției.

Studiul filologic și studiul lingvistic asigură cititorului informația detaliată asupra existenței manuscrisului și a importanței lui pentru istoria culturii scrise românești. În urma analizei bibliografice a textului și prin apelul la critica internă, cercetătorul stabilește punctul său de vedere asupra localizării – zona Caransebeșului; asupra datării – alcătuit în jurul anului 1650, contemporan cu prima versiune românească a *Lexiconului* lui Pamvo Beránda, transcris de Mardarie Cozianul (1649), fapt ce probează circulația modelelor culturale în spațiul românesc în cursul secolului al XVII-lea și existența, în Banat, a unei influențe certe a culturii latine; asupra paternității dicționarului – un intelectual anonim din secolul al XVII-lea, care, „alături de alți învățați, traducători, prelucrători sau simpli copişti [...] a utilizat scrisul cu litere latine în manieră ortografică maghiară” (p.29). Modelul principal al primului dicționar românesc original trebuie să fi fost opera lui Albert Szenczi Molnar, *Lexicon latino-greco-hungaricum*.

Destinat prezentării detaliate a vocabularului limbii române cu ajutorul glosării prin latină, *Dictionarium valachico-latinum* înregistrează, în cele 5325 de intrări, cel mai mare număr de termeni cunoscut din scrierile anterioare anului 1700; se remarcă corpusul bogat de regionalisme provenite din maghiară sau sârbă, glosele latinești la câteva articole, care atestă utilizarea unor termeni de uz general considerați dispăruți din secolul anterior, precum și înregistrări ce reprezintă prime atestări sau permit coborârea în timp a datărilor deja cunoscute. Concluzia studiului filologic insistă asupra importanței studierii manuscrisului „pentru cunoașterea evoluției scrisului literar într-o zonă culturală în care conștiința latinității limbii române a avut de timpuriu manifestări semnificative.” p.35).

Studiul lingvistic, realizat de un foarte bun cunoscător al istoriei limbii române literare, evidențiază structura specială a textului dicționarului, influențată de modelul lexicografic latin, precum și competența lingvistică remarcabilă a învățatului bănățean care s-a străduit să găsească soluții de adaptare a grafiei latine maghiarizate pentru scrierea limbii române, să distingă omonimele, să sublinieze bogata relație sinonimică prin utilizarea aceleiași glose latinești pentru mai multe cuvinte titlu.

Această ultimă și modernă ediție a *Dicționarului*, a cărui valoare filologică și lingvistică a fost evidențiată, așa cum am văzut, prin cele două studii amănunțite ale editorului, cuprinde, alături de textul propriu-zis, note pe marginea transcrierii și a formei actuale a manuscrisului; un index exhaustiv al cuvintelor, formelor, locuțiunilor și sintagmelor înregistrate, care permite o mai rapidă descoperire a informației lingvistice existente în dicționar; un glosar detaliat în care se găsesc cuvinte, forme și fonetisme dispărute din limba literară actuală sau utilizate dialectal; facsimilele oferă celor interesați date despre original. Oricare dintre părțile acestei ediții critice dezvăluie calitățile de filolog și lingvist ale realizatorului ei.

Doina Marta Bejan, Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați

* * *

✧ **Eugeniu Coșeriu, *Omul și limbajul său. Studii de filozofie a limbajului, teorie a limbii și lingvistică generală***, Antologie, argument și note de Dorel Fînar, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 2009, 465 p.

Pentru cei preocupați de limbajul în complexitatea sa, dar și pentru cei interesați de fenomenul cultural *in genere*, evenimentul editorial al anului 2009 ar trebui să-l constituie apariția cărții lui Eugeniu Coșeriu, *Omul și limbajul său. Studii de filozofie a limbajului, teorie a limbii și lingvistică generală*, Antologie, argument și note de Dorel Fînar (Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza” Iași, 2009, 465 p.) [1]. Proiectul de publicare într-un singur volum a 16 studii [2] coșeriene este unul foarte ambițios, întrucât unește și eforturile a peste 20 de traducători [3] (din centrele universitare din Suceava, Iași, Cluj și București), mulți dintre ei buni cunoscători ai operei coșeriene. Sunt adunate aici (după un plan convenit chiar cu E. Coșeriu, pe vremea când savantul participa la simpozionul ce-i poartă numele, organizat de Universitatea „Ștefan cel Mare” din Suceava) texte fundamentale, devenite clasice în lumea lingviștilor: *Lingvistica generală, teoria limbajului, filozofia limbajului; Omul și limbajul său; Limbajul între physei și thesei; Universalitățile limbajului și universalitățile lingvisticii; Semn, simbol, cuvânt; Limbajul și înțelegerea existențială a omului actual; Teze despre tema «limbaj și poezie»; Creația metaforică în limbaj; Determinare și cadru; Logicism și antilogicism în gramatică; Logica limbajului și logica gramaticii; Semantica, forma interioară a limbajului și*